45. štev. V Ljubljani, v soboto 18. aprila 1874. Letnik II.

Inserati se sprejemajo in veljá tristopna vrsta:
8 kr., če se tiska 1krat,
12 „ „ „ „ 2 „
15 „ „ „ „ 3 „
Kolek (štempelj) znese vselej 30 kr.
Pri večkratnem tiskanji se cena primerno zmanjša.
Rokopisi
se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 163.

SLOVENEC.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejeman velja:
Za celo leto . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . 5 „ — „
za četrt leta . . 2 „ 50 „
V administraciji velja:
Za celo leto . . 8 gl. 40 kr
za pol leta . . 4 „ 20 „
za četrt leta . . 2 „ 10 „
V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.
Vredništvo je na stolnem trgu hiš. št. 284.
Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in saboto.

Verske postave v gospôski zbornici.

I.

Domači in tuji listi še vedno razpravljajo naše verske postave. Liberalni listi jih presojajo po svojem in mahajo po nasprotnih govornikih. Pa noben nemški list v tem oziru ni tako nesramen in krivičen, kakor „Slovenski Narod“. Kjerkoli more, pritisne zaušnico govornikom, ki so nasprotovali tim postavam, zato hočemo tudi mi še enkrat spregovoriti o njihovi splošni razpravi v gospôski zbornici.

Ker verske postave segajo globoko v pravice katoliške vere in katoličanov samih in po tem tudi zadevajo bistvenost državе avstrijske, ni čuda, da so prišli večidel vsi škofje, kteri so udje gospôske zbornice, kot višji pastirji k seji; od desetih se jih je vpisalo že skonca šest za govornike proti postavi.

„Narod“, čegar vredništvo je zdaj v prav besnih, popolnem nezmožnih in strasti slepih, a tim predrzniših in nesramnejših rokah nekega zgubljenega študenta (kar se nam zdi potrebno omeniti le zarad tega, da vedó naši bralci, koliko so vredne besede, ki kapajo na pohlevni papir iz takih strupenih peres), podtikuje jim hinavstvo in sprejme misli znanega sovražnika Slovencev, grofa Antona Auersperga za svoje, rekoč, da jemljo vero za ščit, s kterim pokrivajo svoje stanovske privilegije. No, če škofje prej niso hodili k sejam pospôske zbornice, se jim to že ni potrebno zdelo, ker ni šlo še nikdar za to, za kar je šlo zdaj, namreč za dušni blagor njim izročenih vernih. Kdaj bi pa sploh morali škofje v gospôsko zbornico priti, če ne zdaj? Ali niso zato izvoljeni po cesarju, da imajo v nji besedo?

Toda vrnimo se k razgovoru. Manjšine predlog je bil ta, naj se prestopi čez verske postave na dnevni red; grof Falkenhayn je stavil ta predlog in svetoval, naj se država ogiba verskih homatij, ker so nevarne za njo, in rajši na poti sporazumljenja reši to vprašanje. Predlog je bil izdatno podpiran, toraj se je pričela razprava o njem.

Prvi govornik zoper postavo je bil dunajski kardinal Rauscher, kteri je ostro napadel nasprotnike, tako da jih je kar groza sprehajala. Iz njegovega obširnega govora posnamemo le najbolj tehtne stavke. „Postavodajstvo avstrijsko najnovejše dôbe se je dalo že predaleč zapeljati — pravi — čas bi bil, da se kje ustavi“, in konča: „Tako imenovanemu napredku se nepotrebno zdi, zadnje cilje svoje še pokrivati, sovraštvo njegovo do Boga in večne resnice kaže se brez krinke. Toda za to je že skrbljeno, da drevesa ne rastejo do nebes. Krščanstvo uničiti se ne bo posrečilo, pač pa se utegne primeriti, da se bo Avstrija razdjala, če se boj zoper vero ne ustavi še o pravem času.“ Dalje pobija kardinal načelo neomejene državne oblasti in pristavi: „Vlada njihovega Veličanstva ne bo hotela sprejeti vseh naslednkov tega načela, pa stranka, ktero hočejo potolažiti s tem, da se vtikajo v področje cerkveno, dobro vé, kaj hoče.“ Najbolj pa je prijel pruske postave meseca maja, rekoč: „Židi (judje), ki ne verujejo na Boga Abrahamovega, so prišli sicer močno ob ceno pri „liberalcih“, toda če bi se rabinarjem na Turškem ali v Rumuniji tako godilo, kakor se godi v civilizirani državi s katoliškimi škofi, stresel bi krik strašne nevolje vso Evropo in vsa evropejska diplomacija bi se vzdignila zoper tako neprenesljivo preganjanje.“ Posebno pa je vsekal nemške profesorje s sledečim: „Nemški profesorji so se kar ponujali in drenjali, da bi Bismarka podpirali v boju zoper katoliško cerkev in „nemško učenost“ storili so krivo rubeljstva zoper katoličane.“ O Laški in Pruski je rekel: „Laška in Pruska ste lovili in vjeli po svoji krivičnosti zoper cerkev vsaj na videz nekaj začasnega prida. Kaj pa hoče Avstrija doseči? Ali morda povzdigniti avstrijsko zavest, ktere sicer res potrebujemo, ali pa ustanoviti kraljestvo, ktero bi bilo v primeri s sedanjim to, kar je Laška proti malemu Pijemontu? Dozdaj še ni lukenj mašiti, ker jih ni, konkordat kot postava še ni odpravljen, ob veljavo, in daje vladi večidel vse pravice, ktere zahteva po novi postavi*). . . . Jaz bi želel, da bi se pri nespodobnem posnemanji sosednje države ne imenovalo ime gospôske zbornice.

Komaj je govornik končal, že je šinilo dvoje in pol profesorjev, zadetih do živega po ostrih besedah kardinala, kviško, namreč cela profesorja Neuman in vitez Höfler, in pol-profesor vitez Arneth, ki se oglasijo za besedo, prva dva cela, da bi se pognala za nemško učenost, zadnjega pol profesorja pa, da bi se potegnil za svoje jožefinsko katoličanstvo. Toda vsaka reč gre po vrsti in na vrsti je bil za Rauscherjem birokratični pesnik ali pesniški birokrat Anastazija Grünna (grofa Antona Auersperga) pritlikovec, vitez Tschabuschnigg (Čabušnik); ta se je produciral kot „tudi“ katoličana. Kar je v tej usmiljenja vredni nalogi govoril, je tako malo vredno, da se ne splača omenjati. Samo to je pomenljivo, da je

*) Vredništvo „Naroda“ pritisne tem besedam vprašanje lastne modrosti: „Čemu se toraj klerikalci toliko togotite, ščujete in trudite?“ — Ko bi mi takim pritlikovcem se odgovarjali, bi imeli pač dosti opraviti. Vredn.

Podlistek.

Umetnosti v službi svete cerkve.

(Dalje.)

Razločen glas, beseda, je pravi posrednik resnice v človeškem rodu. V njem se vtelesuje misel, neposredni plod človeškega duha. Toraj je pa tudi prav za prav le ona hranilka in oznanovalka verske resnice — pismo je le beseda v znamenji izražena. Ravno iz tega je pa tudi razvidno, da je pesništvu in govorništvu „ex professo“ služiti verstvu. Posebno ima prva umetnost nalog, da v lepih vzvišenih mislih igraje razkazuje veličanske njegove resnice; vsaj se je nje celó Bog posluževal v razodenji.

Se ve, da ni mogoče peti ali igrati v svetišču obširnih pesniških del; da bi se dalo storiti v prostoru, kakor slikarija, bi bilo mogoče in bi se gotovo ne opustilo; ali čas se vporablja za liturgična opravila, kterim se mora umakniti človeška umetnost. Vendar je tudi tej, vsaj njenim liričnim oddelkom odločen lep del v službi božji katoliške cerkve. V vseh svetiščih njenih se razlegajo Davidovi psalmi in hvalospevi navdušenih kristijanskih pesnikov v latinskem jeziku. Povsod se jim družijo milodoneči zvuki ali glasovi svetih pesmi v domačem jeziku. In kaj bi se to ne godilo? Kaj bi bilo mogoče darovati večnemu vrednejega in višega nego o verskem navdušenji zapeto pesem, kaj krasnejega nego vzvišen hvalospev v slavo trojedinemu, v čast bogorodnici ali svetnikom božjim? Glasbini zvuki povzdigajo svojo sestrico druže se z njo, jo krepé in poživljajo, navdušujejo poslušalce ter jim nehoté podajajo potrebna verska čutila.

Vendar naj se pazi pri tem, da se vporabljajo prave, vzvišene, Boga vredne pesmi, ne pa neznatne, nepesniške, s pomotami napolnjene kovarije. Naj bode glasba še tako lepa, kompozicija še tako izvrstna, napačnost in slabost v besedi se navadno ne popravi, k večemu le zakrije. Tudi naj se ne zanemarja nikdar čisto, glasno in pravilno izgovarjanje, kadar se poje; kajti to povzdiga in blaži umetnost, ter jo stori v istini vredno večnega veličanstva, kteremu v slavo se vrši.

Kolika napaka tedaj, ako se v svetišču pojo pesmi, koje je menda koval Metuzalem, pri kojih človek ne more dobiti pravega smisla! Vsaj imamo Slovenci dovolj dobrih umotvorov tudi v tej stroki, treba jih je le pametno izbrati.

Ravno z istim sredstvom ali drugačnim načinom poskuša govorništvo doseči jednako svrho. Posobuje namreč na razum. Podobe, kterimi se diči, so mu pri tem le pomožne, da vzviša učinek, sicer pak se ravna po splošnih zakonih mišljenja. Kaže ti uzroke in posledice, dokazuje, razsoja in doseže svoj namen. Um obdelovaje obrača srce in čuvstvo na svojo stran, ter si skuša tako pridobiti voljo svojih poslušalcev.

Polje ima ta umetnost neizrečeno veliko. Služi namreč najrazličnejim namenom. Ali v tem pomenu, kakor mi govorimo o njej, mora biti vedno verska, da pomaga resnici na dan. Ako

rekel: „Država mora biti brez vere“. Kako li? S čem neki bi se na pr. uradniki in vojaki silili k zvestobi in priklepali na svojo dolžnost, če ne s prisego? In prisega je vendar zidana na vero, brez vere ni prisege. — Se vé, da je „Narodu“ tudi ta govornik po volji.

Solnograški kardinal, o kterem „Narod“ poroča, da je le zato govoril, ker mora kot škof, je posebno povdarjal nekatoliški značaj postave in v začetku govora izrekel, da se je oglasil zoper postavo, ne da bi mislil ustaviti jo, marveč ker ga veže dolžnost in po želji svojih škofijskih podložnih, kterim je tolažba to, da je v verskih zadevah ž njim enakih misli. (Dalje prih.)

Adresa,

ktero je konjiško katoliško-političko društvo poslalo knezoškofu lavantinskemu, se glasi:

Milostljivi knezoškof!

Z velikim strahom smo poslušali, kako so na Nemškem nove postave zoper sv. katoliško cerkev kovali. Srce nas je bolelo slišati, kakšna se našim katoliškim bratom na Švicarskem in Nemškem godi. Po svoji moči smo si prizadevali, kolikor največ mogoče, katoliških poslancev na Dunaj izvoliti, da bi kde pri nas pruskim enakih postav ne napravili. Česar smo se pred volitvami toliko bali, to se hoče zdaj zgoditi. Zbornica poslancev je nektere predloge novih verskih postav vkljub krepkemu ugovarjanju pravne stranke — že sprejela. Podoba je, da na parlamentarni poti ni več mogoče zabraniti, da bi ti predlogi postavne moči ne zadobili; zato so se za sv. vero in za pravice kat. cerkve vneti možje v brezbroj nih pismih udanosti in pokorščine obračali do svojih višjih pastirjev, naj bi oni z apostolsko gorečnostjo pred apostol. Veličanstvom zagovarjali pravice sv. katoliške cerkve.

Naše društvo se doslej tim prošnjam ni moglo pridružiti, ker je bilo svoje zborovanje v postnem času preložilo. V dnešnem občnem zboru, s kterim nastopimo četrto leto svojega društvenega delovanja, smo v svojo največo tolažbo zaslišali, kako so naš Sveti Oče rimski papež Pij IX. dne 7. marcija tega leta povzdignili svoj apostolski in nezmotljivi glas in so celemu svetu naznanili, kaj da ima katoličan o teh novih verskih postavah misliti in soditi.

Serce naše je zadobilo nove moči, ko smo slišali, kako so milostljivi vladike celega cesarstva po večdnevnem natanjčnem posvetovanju dne 20. marcija t. l. v skupnem pismu visoki vladi, kakor vladancem pojasnili, kaj novi predlogi nameravajo, in kako da so tudi avstrijski milostljivi škofi prečestitim nemškim škofom enako pripravljeni, rajši vse pretrpeti, kakor pripustiti, da bi se pravice sv. kat. cerkve kratile.

Radi bi se pred vsem Svetemu Očetu za prekrasno encikliko in potem vsem milostljivim avstrijskim škofom za njihovo skupno pojasnilo prepokorno zahvalili. Ker pa nam tega sedaj ni mogoče dopolniti, prosimo Vas, milostljivi knez in škof, ki ste z drugimi milostljivimi vladiki združeni povzdignili svoj višji pastirski glas, da blagovolite Našemu Svetemu Očetu preponižno udanost, presrčno zahvalo in nepremakljivo pokorščino našega kat. pol. društva naznaniti ter v imenu vseh pri dunajskem posvetovanju zbranih mil. knezov in škofov to pismo naše prepokorne udanosti in srčne zahvale milostljivo sprejeti.

V teh viharnih časih hočemo vsegamogočnega Boga, ki srca vladarjev in njih podložnih vlada, posebno goreče prositi, da nam dodeli srčnosti in stanovitnosti, da bomo mogli po vzvišenem izgledu naših Višjih pastirjev v pokorščini do svojih predpostavljenih in v ljubezni do svojih bratov združeni — braniti pravice sv. kat. cerkve in njenega vidnega poglavarja na zemlji.

Da bi naše slabe moči ne opešale, ampak da bi z nevarnostjo tudi prava gorečnost rastla, zato se drznemo Vas, milostljivi knez in škof, prepokorno prositi, da našemu društvu in celi svoji lavantinski škofiji v ta namen od Svetega Očeta posebnega apostolskega blagoslova sprositi blagovolite.

V imenu in po razglašenem sklepu občnega zbora katoliško-političnega društva

v Konjicah 12. aprila 1874.

Prepokorno vdani društveni

odbor.

Avstrijsko cesarstvo.

Iz Ljubljane, 17. aprila. Tudi vdeležba I. volilnega razreda pri mestnih volitvah 16. t. m. bila je velika. Od 257 volilcev prišlo jih je volil 144, tedaj nad polovico. Izvoljeni so od konštitucijonalnoga volilnega odbora priporočani kandidatje: Dežman s 135, Terpin s 133, Dreo s 128, Schaffer s 117, in Samassa s 115 glasovi. Dežman, pravijo, se misli županstvu odpovedati. Nekteri so menili, da bode g. dr. Steiner, kteri je po stari „Pressi“ zmeren mladoslovenec, na mesto njega postal župan, še eni pa so imenovali dr. Schafferja. Pa nemški liberalci zvolitvijo dr. Steinerja niso čisto nič zadovoljni in ga nikdar za župana volili ne bodo. Naj več glasov je, če Dežman res odstopi, za gospoda Laschana, kterega bi bili Narodovci tako radi izbrcnili iz mestnega odbora, da so vzbog tega štulili med nemčurske volilce in priporočali čisto nemško-liberalne kandidate.

„N. fr. Pressi“ se iz Ljubljane 15. t. m. telegrafuje, „da so slovenski listi izvzemši klerikalne, z vedenjem Hohenwartovim v državnem zboru jako nezadovoljni, Hohenwarth zabi, da je slovenski poslanec, on je govoril le za duhovščino, enakopravnost slovenskega jezika in naroda pa čisto prezira“. Poročevalec „N. fr. Pr.“ bi bil prav storil, da bi bil tiste slovenske liste imenoval. Koliko jih pa je? „Narod“ sam, in še ta si ni upal o priliki, ko je Hohenwart v državnem zboru govoril, o njem zabavljati. In če bi tudi Narod z Hohenwartom bil nezadovoljen, to nič ne dé, ker je Narod začel pospeševati nemčurstvo. Prav smešno bi tedaj bilo, če bi „Narod“, ki je priporočal zgolj nemčurske kandidate za mestni zbor ljubljanski, o Hohenwartu tožil, da prezira enakopravnost slovenskega naroda.

Iz šmarijske okolice, 14. aprila. (Izv. dop.) Državni poslanci so bili prišli na velikonočne praznike domu; tudi dr. Razlag je bil prišel, da-si se je močno govorilo, da ga ne bo več z Dunaja. Ko so ga Notranjci volili za svojega zastopnika, mislili so, da se bodo smeli ponosno ozirati na svoje rojake, vrle Gorenjce, ter jim očitati, da Gorenjska ponosna biti ne sme; toda kako so se zmotili! Dr. Razlag jim je obetal hribe in doline, pa vkljub Razlagovim besedam in obljubam so Ložanom ostali goli hribi, kteri se še obdelovati ne dajo, in še zdaj imajo dolino, namesto napolnjeno saj blagih nad, zalito vsako jesen in pomlad z vodo, da poplavi 12 vasi. To bi se kaj lahko odvrnilo, če bi prerezali hrib ter preobilno vodo na jesen in spomlad speljali v cerkniško jezero.

Leta 1872, ko sem v ondotnih krajih bival, imel sem prijatelja, izvrstnega rodoljuba, blizo Starega trga. Pogovarjala sva se večkrat o voditeljih slovenskega naroda in pretresovala njih značaje. Pri nekterih je pritrdil mojim besedam, pri drugih pa je malo ugovarjal.

---

ona resnica ni resnica verska, ali če se poprijema laži, se spremeni v revno umstvovanje ali sofistarijo.

Ta umetnost se je sicer v starem veku izobrazila in dovršila, kakor nobena druga. Rim in Atene so nam dale uzorov, o kterih se še sedaj učimo pravega govorništva, — a jih javaljne dosežemo. Beseda božja je bila in je hotela biti vedno tako čudodejna le po svoji notranji moči, — vendar se jej je kazalo očitno, koliko važnost bi imela zanjo govorniška umetnost: ona je najpripravneja prirediti rodovito polje, na ktero prva seje svoje zveličansko seme, obdelati srce in um, da laglje sprejema večno resnico. S človeškimi močmi odpravlja vsakake zapreke, ki se stavijo veri in njenemu delovanju na pot.

Zato so se trudili vže v začetku naše sv. vere razsvitljeni možje prisvojiti si popolnoma to plemenito umetnost. Imamo junake v naši cerkvi, ki so v resnici pravi vzori govorništva. — Da, ime, ktero so po tej umetnosti si pridobili, je zatemnilo njihovo pravo.

Cerkev je pa tudi do današnjega dne vedno cenila preblago umetnost govorništva. Duhoven resnice bodi tudi duhoven te mogočne, veličastne umetnosti, ki obrača srcé, kamor jej drago, ki prepričuje, pridobljuje, spravlja.

Le kvekarstvo se je vstopilo zoper njo, češ, da tu prevladuje človeško nad božjim; kajti cerkveni govor, pravijo, je tu umetnost, ktere se je treba poprej učiti in vaditi, moral bi pa biti le razliv svetih čutil.

Glasba se loči od pesništva in govorništva. Kajti sama na sebi ne more posredovati idej in pojmov: tvarina njena, bistren glas ni izraz mislečega uma, ali tvoreče fantazije, marveč le izraz čutečega srca. V godbi je vpodobljaječa moč srce, predmet jej je osebna notranjost človeške duše, srčni in čuvstveni svet, ki je temelj mišljenja. Ni čudo, da toni tako presunjajo dušo, vsaj so duševni, vsaj izhajajo iz nje same. Ton je tedaj po naravi svoji izraz čutenja, in kakor v mislih preziramo žakon in duh nas obdajočih reči, tako se nam odpira njihova notranjost v zvuku. Godba vzbuja prvo čuvstvo in s tim vid in mišljenje.

Godba je govorica jedino le srcu lastna. Ne dá se prevesti v govor razuma, sicer mu je podlaga, toda pové več in manj.

Če se tudi po godbi izraža duh, jej vendar manjka razločen (artikuliran) glas, da ni pravi izraz vsaki misli, kakor beseda. Ton je le ton po zvuku, moči in trpežu, ne pak znamenje kacega pojma: goli izraz čuvstva. Bistreni ton je pač besednemu govoru najbliži, vendar od njega jako razločen. Kajti docela je nemogoče čuvstveni govor popolnoma prevesti v govor človeških misli: čujemo jako ginljivo godbo, do dna duše nam sega, precej si napravimo prilične besede (tekst), toda kak drugi si k ravno tej godbi zapiše druge besede, ki se mu zde tudi prilične. V čuvstvu je namreč več in manj nego v mislih: več, če se oziramo na to, da je v čuvstvu velika množina miselnih izvirkov ali kali; manj, ker se nikdar ne razvijo vse te kali v resnične misli.

(Konec prih.)

Tako pri g. dr. Razlagu. Naslikal sem mu ga, kakor je sedaj, toda on me srdno zavrne, da tako trdnega značaja, kakor je dr. Razlag, ni še videl. Zdaj vidi, da se je motil in da sem jaz prav imel.

Ljudstvo je imelo veliko zaupanje do njega in vsled tega zaupanja je prišel v deželni zbor kranjske vojvodine. Zaupalo je tudi sedaj še njegovim besedam in volilo ga v državni zbor. Ko je pa svojim volilcem za pirhe prinesel „kopo propadlih predlogov“, zbudila se je nevolja med njimi, ker sedaj spoznajo, kdo jih v državnem zboru zastopa. Ložani! Ste li še tako ponosni, kakor ste bili takrat, ko ste ga izvolili v državni zbor? Hohenwarta, ki se tako možato poganja za ljudske pravice, pred kterim se tresejo celó naši najbolj kruti sovražniki, ste zavrgli, in namesto njega izvolili moža, ki gleda le na to, kako bi sam sebi pomagal in samega sebe povzdignil do vrhunca slave med nemškimi liberalci!

Iz Konjic 12. aprila. (Izv. dop.) — Tretja obletnica kat. pol. društva v Konjicah. — Kakor je vsakega katol. Slovenca zabolelo slišati, da se je v teh viharnih časih katol. pol. društvo v srcu zaželjene Slovenije zadušilo; tako ga bode razveselilo zvedeti o drugem enakem društvu, ki se na slovenskem Štajarskem že tri leta „za vero, dom, cesarja“ neprenehoma vojskuje. Po neutrudljivem prizadevanju za vse dobro gorečega, visokočest. gosp. Jožefa Rozmana, konjiškega nadžupnika in dekana, se je to društvo že 29. prosenca l. 1871 v Konjicah ustanovilo. Belo nedeljo, 12. t. m., je obhajalo tretjo obletnico svojega ustanovljenja. Naj mi bode pripuščeno o tem važnem zboru nekoliko obširnejše poročati.

Udov se je bilo toliko nabralo, da nam je prostora primanjkovalo.

Pred vsem prebere društveni zapisovalec odborovo poročilo o društvenem delovanju. Iz tega poročila naj sledeče posnamem:

Že prvi večer je bilo društvu 100 udov pristopilo. Od tiste dobe je število udov vedno lepo raslo. Od zadnje obletnice je društvu 43 novih udov pristopilo, tako da jih je danes vpisanih že 299, dva je pa odbor izbrisal, da bi dobro ime društva škode ne trpelo.

Društvo je v pretečenem društvenem letu obhajalo 7 zborov, odbor pa posebej 4 seje. Na mesto V. zbora je bil društveni odbor dne 28. kimovca l. l. velik shod volilcev sklical. Več kakor 150 volilcev se je bilo tega shoda vdeležilo.

Svitli knez Windischgrätz je bil društvu v ta namen nekdanje sodnijske pisarne blagodušno prepustil. Shod je vsem še v dobrem spominu in je marsikaterega k marljivšemu delovanju spodbudil.

Ker se je cela katoliška stranka morala z žalostnim srcem prepričati, kako neljube da so vis. vladi vse prošnje katol. podložnikov in kako se jim pot do Najvišega prestola zalega, zato se pretečeno leto društvo ni z nobenimi prošnjami do visoke vlade obračalo. Celo društveno prizadavanje je bilo na to obrnjeno, da se ljudje predramijo — začnejo modrejši voliti — in si tako sami k boljši prihodnosti pomagajo. L. 1873. je bilo posebno zato imenitno, ker so se nove, neposredne volitve v državni zbor vpeljale. Naše društvo se je pol leta pri vsakem zboru s temi volitvami pečalo. Naše prizadevanje ni bilo zastonj. Konjiški okraj je doslej veljal za nemčurskega.

To marogo mu je naše kat društvo zbrisalo. Vsemu hujskanju, vsem nesramnim lažem vkljub je vendar dne 20. oktobra 33 volilcev našega okraja čvrsto stalo na naši katolički strani. Le okoli 15 kmetov se je dalo premotiti, da so z gosposkimi liberalci vred volili liberalca, kteremu je priprost kmet že pri volilnem shodu 18. okt. l. l. v lice rekel. „Kar vi govorite — to je velika laž“. Volitev 20. okt. 1873 bo vselej pričala. da se naše društvo ni zastonj trudilo. — (Konec prih.)

Iz Dunaja, 18. aprila. Gosposka zbornica je 14. t. m. volila delegacijske poslance, poslanška, ki se je ta dan po kratkem prestanku zopet pričela, obravnavala je o polajšanju za zedinjenje stavbenih bank. V seji 15. t. m. pa je prišel v razgovor Fuxov predlog o izgnanju jezuitov in ž njimi zvezanih redovnikov. Predlog se je izročil verskemu odseku. Pred glasovanjem sta moravska deklaranta Pražak in Fanderlik in ž njima tudi grof Hohenwart zapustila zbornico, dr. Razlag je glasoval zoper to postavo, dr. Vošnjak in Pfeifer pa za njo. — Cesar so se neki dones podali v Pešto, skupni ministri pa gredo jutri za njimi. V torek bodo sprejeli delegacijske poslance in v svojem govoru neki posebno povdarjali prijaznost z vnanjimi državami. — Vnanje ministerstvo bode letos 112.400 gld. menj potrebovalo kakor preteklo leto, dasi je ustanovljenih več novih konzulatov.

Vnanje države.

Pruska, 17. aprila. Najnovejša novica je ta, da je cerkvena (protestantovska) sodnija katoliškega nadškofa poznanskega, grofa Ledohovskega 15. t. m. od službe odstavila. Zoper to razsodbo ni nobene pritožbe. Ker grof Ledohovski ni pruski državljan, ga bodo brž ko ne iz ječe izpustili in iz dežele zapodili ter namesto njega imenovali novega škofa. Ker pa Ledohovski do smrti ali dokler se prostovoljno s papeževim dovoljenjem ne odpové škofijstvu, ostane postaven škof in mu je duhovščina in verno ljudstvo dolžno skazovati mu pokorščino, se bo boj še le prav hudo vnel, ko bode vlada duhovščini in ljudstvu hotela vsiliti nepostavnega škofa. Vlada bode v kratkem skovala tudi novo postavo o oskrbljevanji izpraznjenih škofij, pa postavni oskrbnik škofije bo le tisti, kterega bo škof imenoval.

V državnem zboru se še zmerom pokajo o vojni postavi. Delbrück je pri ti priliki rekel, da se na Francoskem dobljeni denarji ne smejo rabiti v polajšanje ljudstvu, ampak le za vojskine namene. O srečno prusko ljudstvo, ktero naj v krutih vojskah na povelje Bismarkovo preliva kri, potem pa doma strada in potrpežljivo čaka, da se Bismarku zopet zljubi peljati jih na vojsko. — Listi objavljajo neka pisma Bismarkova do pruskega poslanca v Rimu, grofa Arnima, iz kterih je razvidno, da je Bismark s pomočjo nemških, avstrijskih in še drugih škofov nameraval vničiti vesoljni vatikanski zbor in pripraviti papeža Pija IX., da bi se bil papeštvu odpovedal. Namesto njega bi bili izvolili kakega Nemca za papeža, ki bi bil po Bismarkovi piščalki plesal. Bismark je hotel na ta način vdušiti katoliško cerkev, pa si bode ob Petrovi skali sam razbil glavo. —

Domače stvari.

(*Imenik šol in učiteljev po Slovenskem*) t. j. na slovenskem Štajerju, Kranjskem, slov. Koratanu, Primorskem in slov. Ogerskem — je knjižica v mali osmerki 143 str., ktero je izdalo in založilo „Slovensko učiteljsko društvo“, in natisnil R. Milic l 1874 v Ljubljani. Spisal in vredil pa je to knjižico, ktera je v tem oziru prva v slovenščini in je po svojem obsegu prizadela mnogo truda, društva marljivi tajnik g. M. Močnik. „Ledino sem oral“, pravi v predgovoru, „in drugače skor ne more biti, da bode marsikaj pomanjkljivega v tem imeniku, kar se pa bode popravilo v prihodnjem. Kar se tiče slovenščine po ljudskih šolah, o kterih govori ondi v kratkem zgodovinskem pregledu, gremo eno stopinjo naprej, dve pa nazaj; kakor petelin na strehi se sučemo s slovenščino po političnem vetru!“ Imenik, ki našteva toraj šolske oblastnije, šole in učitelje po kronovinah, učitelje tudi v abecednem redu, se pošilja dosedanjim udom „Slovenskega učiteljsk. društva“; dobiva se pa tudi za neude pri g. Milicu na starem trgu št. 33, mehko vezan za 50, trdo vezan pa 56 kr., pod križnim zavitkom poslan velja 4 kr. več. Bodi knjiga priporočena vsem rodoljubom slovenskim in šolskim prijateljem sploh.

(*Dobro za nas!*) V vrsto nemčursko, dozdaj nepretrgano, vrinil se je razpor, to so pokazale nam zadnje volitve za ljubljanski mestni odbor. Nič manj ko trije različni volilni odseki so priporočali svoje kandidate: prvi „centralni volilni odsek“ ali vladina in kazinska stranka; drugi „neodvisni volilni odsek“ ali mladoslovenci zmešani z nekterimi nemškutarji, ki ne marajo več za sedanji mestni odbor, in „nepristranski volilni odsek“, nemškutarji, ki ne marajo doktorjev in c. k. uradnikov v mestnem odboru. Zmagala pa je kazinska ali vladina stranka s pomočjo uradnikov in doktorjev ter takih, ki se obojih bojé ali imajo od nemškutarske stranke svoj dobiček. Nekoliko pa jih je med njimi, ki iz same strasti volijo kazince.

(*Poročilo začasnega tajnika gospoda K. Heidriha o delovanji začasnega odbora duhovskega podpornega društva.*) (Dalje.) Poglavitna naloga današnjemu vélikemu zboru je: izvoliti stalni odbor in sicer po pravilih družbinih: predsednika, njegovega namestnika, 8 odbornikov in 5 odbornikov namestnikov, ki imajo stanovati v Ljubljani ali vsaj blizo Ljubljane, kakor zahteva § 13. pravil. — Zraven tega je pa tudi začasnemu odboru naloga: sporočevati o društvenih zadevah do konca februarija l. l. in predlagati račun od začetka društva do konca 1873. l. in voliti 3 računske preglednike vsled § 20. društvenih pravil.

Imenik udov, ki ga bo stalni odbor razposlal poverjenikom za vse ude — s polami za vpisovanje novih udov in pobiranje dohodkov od družbenikov druge vrste za letošnje leto — ta imenik kaže, da šteje društvo 420 udov, vsi so duhovniki ljubljanske škofije. Res, lepo število! Ljubljanska škofija ima po letošnjem šematizmu 590 svetnih na Kranjskem bivajočih duhovnikov, toraj so zunaj 170 vsi drugi udje našega društva. — Smemo pač pričakovati, da zmed tih bodo še mnogi pristopili, zakaj reči smemo: Bog sam je blagoslovil društvo.

Po pravilih so udje (§ 6.): ustanovniki ali pa družniki. Ustanovnik je, kteri plača za vselej najmanj 100 gld. Takih ustanovnikov nam kaže imenik 13, in med temi sta sosebno dva gospoda zdatno pripomogla našemu mlademu društvu. Želita oba neimenovana biti. Eden je župnik na Gorenjskem in drugi stanuje v Ljubljani. Gospod v Ljubljani je daroval društvu dolžno pismo in cesijo za 2340 gld., in gospod župnik papirno rento za 1000 gld. Bog naj obema poplača! Saj sta velikosrčno v prvem letu pripomogla na noge društveni glavnici! — Družniki prve vrste

so pa, ki plačajo za vselej ali na enkrat ali v dveh obrokih najmanj 50 gld., in takih kaže imenik 29, in med temi je 5 gospodov, ki so do danes samo prvi obrok, to je 25 gld., plačali. — Vsi drugi 379 udje so družniki druge vrste, ki plačajo najmanj po 3 gld. na leto, in 15 jih je tudi med temi, ki po več plačujejo, — po 5, 6, 7 gld. na leto.

Dasiravno ste, preč. gospodje, prejeli letni račun, naj Vam vendar nekoliko bolj skažem nepričakovano dobro stanje društvenega premoženja.

1. Zahtevajo pravila (§ 24.), da postanejo društvena glavnica:

a) vloge ustanovnikov, in

b) družnikov prve vrste in darila, ako dosežejo 50 gld., ako ni darovalec drugač določil.

Koliko tedaj znese do konca 1873 leta glavnica? —

a) Darila imenovanih dveh velikih dobrotnikov znesejo v imenski vrednosti, to je v papirjih . . .	3340 gl.	— kr
b) Vloge 12 ustanovnikov in 29 družnikov prve vrste v gotovini 2563 gl. Iz tega denarja so se za 2088 gl. nakupile tri zemljiške odveznice v imenski vrednosti	2625 „	— „
Skupaj .	5965 gl.	— kr.

Ostane tedaj še 474 gld. 91 kr. v gotovini, ki se ne smejo razdeliti med potrebne, ker je društvene glavnice premoženje; ta gotovina je v štajarski eskomptni banki naložena.

2. Gotovina, ktero bi začasni odbor po pravilih smel leta 1873 obrniti v dobrotni društveni namen, pa obsega:

a) denar, kterega plačujejo družniki druge vrste na leto, in

b) obresti društvene glavnice.

Koliko so tedaj ti dohodki znesli v preteklem letu?

a) Gotovina od 379 letnikov znesla je . .	1198 gl.	— kr.
b) obresti od 3 zemlj. odv. (143 gl. 86 kr.), in papirne rente (42 gl.) in dolž. pisma (117 gl.) in cesije pa . .	302 „	86 „
Toraj skupaj .	1490 gl.	86 kr.
Ako se od teh dohodkov odšteje.	60 gl.	48 kr.,
ktere je izdal zač. odbor za tisk, papir, društvene knjige, poštnino itd., ostane . . .	1430 gl.	38 kr.;
in ta v resnici za prvo leto veliki znesek bi bil smel leta 1873 zač. odbor porabiti v dobrotni društveni namen. Razdelil je pa samo . .	650 gl.	— kr.
med 5 potrebnih duhovnov, toraj ostane	780 gl.	38 kr.

za tekoče leto. — (Konec prih.)

(Slovensko gledišče.) Jutri v nedeljo 19. t. m. se bo igrala na korist gospodičine Podkrajškove in gospoda Schmidta Mosenthalova „Debora“, ljudska igra v 4 delih. Ker spadata beneficijanta v vrsto najboljših in najpridnejših igralcev dramatičnega društva, v resnici zaslužita, da jima občinstvo dejansko pokaže svoje pripoznanje in napolni hišo po vsih prostorih.

Duhovske spremembe.

V Ljubljanski škofiji: Č. g. Martin Šlibar pride za dekana na Vrhniko; č. g. Feliks Knific v Polje za kaplana, na njegovo mesto v Šentvid pa č. g. baron Zirheimb iz Šmartna pod Šmarno goro; č. g. TrepalAnt., iz goriške škofije v svojo rojstno ljubljansko škofijo sprejet, je ravnokar kot administr. odšel na selo pri Šumb. — Č. g. Mat. Pazlar, kaplan pri M. D. v Polji, in č. g. Jožef Suhadolnik, fajmošter pri sv. Trojici, sta umrla.

V Teržaški škofiji: Č. g. Anton Lupetina dobil je faro Draguč; č. g. Jože Flegar pride za oskerbnika na Hum (Colmo); č. g. Avg. Skočir za oskerbnika v Tinjan pri Kopru; č. g. Božič Depiera za kapelana k M. Božji na Kras pri Piranu; č. g. Fr. Peculič za duh. pom. v Momijan.

Umrli so:

10. aprila. Marija Dolničar, mešetarja žena, 52 l., za pljučno sušico. — Janez Knez, čevljar, 34 l., za pljučnico.

11. aprila. Matevž Hrabljan, gostilničar, 45 l., — in Marija Zor, gostica, 70 l., oba za pljučno sušico. — Karol Glavič, čevljar, 27 l., za mrzlico.

12. aprila. Neža Perko, dekla, 22 l., — in Marija Rant, usnarjeva žena, 49 l., obe za kozami. — Jera Triek, delavka, 49 l., za splošno vodenico. — Lenka Glatt, delavka, 23 l., za pljučno sušico.

13. aprila. Andrej Prosenec, otrok tržnega nadzornika, 3 l., za pljučnim oslabljenjem. — Jurij Pestator, čevljar, 28 l., za kozami. Friderika Seemann, trgovski otrok, 5 l., za srčnim oslabljenjem.

15. aprila. Janez Medvedšek, delavec, 47 l., za možg. mrtvoudom. — Lenka Theuerschuh, železniškega delavca otrok, 2 l., za mrzlico.

16. aprila. Jože Stresen, železn. del. otrok, 6 mes., za kozami. — Marija Kornič, gostica, 71 l., za vnetjem rebrne mrene. — Matevž Ravnahrib, gostač, 55 l., za prsno vodenico.

Eksekutivne dražbe.

23. aprila. 3. Jak. in Lene Muhič-eve (1877 gl.) v Žužemberku. — 3. Ant. Ogrin-ovo (75 gl.) v Kočevji. — 3. Jur. Štempihar-jevo iz Cerkelj (4242 gl. 40 kr.) v Kranji. — 2. Jož. Tomažič-evo (1300 gl.) v Mokronogu.

24. aprila. 3. Jož. Vidmar-jevo (1065 gl.) v Senožečah. — 3. Ed. Friškovc-evo iz Slivne (1617 gl.) v Litiji. — 3. Fr. Bučar-jevo iz St. Petra (1630 gl.) v Novomestu. — 2. Lor. Doles-ovo iz Orehovca (1757 gl.) v Postojni. — 3. Ant. Urbas-ovo iz Planine (5760 gl.)., — 3. Ant. Jerin-ovo iz Gorenje vasi (3070 gl.)., — Fr. Kranjc-evo iz Dobca (1965 50 kr. gl.)., — Gr. Dekle-vovo v Planini., — 3. Jož. Jerin-ovo blago iz Gorenje vasi vse v Planini. — 2. Iv. Černič-evo iz Krasinca (5320 gl.) v Metliki. — 1. Jak. in Greg. Adam-ovo iz Peteljin (420 gl.)., — 3. Andr. Požar-jevo iz Belskega., — 3. Jak. Križaj-evo iz Hraš, vse v Postojni.

25. april. 2. Anton Tekavc-evo iz Dolenjevasi (2330 gl. v Ribnici. — 2. Jan Uršič-evo iz Lož (1700 gl.) v Ipavi. — 1. Ant. Sila-evo iz Malih Sel (780 gl.) v Zatičini. — 3. Jož. Posega-evo iz Strân, v Senožečah.

Telegrafične denarne cene

17. aprila.

Papirna renta 69.25. — Srebrna renta 73·50. — 1860letno državno posojilo 103 30. — Bankine akcije 966 — Kreditne akcije 206.75. — London 111.85. — Srebro 105.10. — Ces. kr. cekini —.—. — Napoleon 8.96.

Naznanilo!

Ravnokar so prišle na svitlo Šmarnice z naslovom:

„Mati dobrega svéta“.

Poslovenil po Keršbaumerji g. Ant. Žgur, duh. ljubljanske škofije.

Omenjene Šmarnice so prav posebno sedanjemu času primerjeno osnovane, v prav pripravni obliki in na lepem papirji ima delce 316 strani.

Cena: V polusnji **84** kr.; v usnji **1** gl.; z zlat. obrezkom **1** gl. **30** kr.

Davivajo se pri založniku:

(17—1) **Henrik Ničmanu.**

Tržna cena preteklega tedna:

Mesta:	Mernik							
	Pšenice	Ržî	Ječmena	Ovsa	Turšice	Ajde	Prosa	Soršice
v Ljubljani	3.50	2.40	2.10	1.30	2.45	2.40	2.50	2.60
v Kranji	—	—	—	—	—	—	—	—
v Loki	—	—	—	—	—	—	—	—
v Novomestu	4.15	3.00	2.35	1.30	2.50	2.30	2.30	3.20
v Sodražici	4.30	—	2.30	1.20	2.76	—	2.30	—
v Mariboru	3.75	2.70	2.25	1.30	2.65	2.15	2.40	—
v Ptuju	3.50	2.50	2.25	1.35	2.55	2 05	2.40	—
v Celji	4.00	2.75	2.25	1.50	2.60	2.50	2.40	—
v Celovcu	3.65	2.83	2.63	1.27	2.52	2.25	—	—
v Trstu	3.80	2.60	—	—	2.48	—	—	—
v Zagrebu	—	—	—	—	—	—	—	—
v Siseku	—	—	—	—	—	—	—	—
v Varaždinu	3.65	2.50	2.05	1.13	2.50	2.23	2.00	—
na Dunaju	4.05	2.90	2.55	1.25	2.60	—	—	—
v Pešti	4.00	2.77	2.23	1.20	2.37	—	—	—

Tržna cena:

Reči	v Ljubljani	v Novomestu	v Kranji	v Loki	v Sodražici	v Mariboru	v Celju	v Ptuju
Masla funt	0.54	0.48	0.52	0.50	0.50	—	—	—
Špeha „	0.36	0.36	0.36	0.34	0.44	0.36	0.36	0.37
Leče mernik	3.00	3.00	—	—	—	—	—	—
Krompirja „	1.20	1.20	2.75	—	1.00	1.25	1.00	1.10
Fižola „	3.10	3.50	—	—	2.80	—	—	—
Sena cent	1.10	1.40	1.40	1.00	—	1.50	1.10	2.20
Sem. detelja „	—	—	—	—	—	—	—	—
Prešiči cent	—	—	—	—	—	—	—	—
Govedine funt	0.30	0.30	—	—	—	0.30	0.30	0.30
Teletine „	0.31	0.30	—	—	—	0 34	0.32	0.32
Jajc za 10 kr.	6	8	6	—	8	—	—	—

Jurij Dornik-ova
zaloga olja
v Trstu.

Pošilja se s poštnim povzetjem (Postnachnahme), s plačano colnino, vožnino (poštnino), posodo in vsemi drugimi stroški, do vsake postaje avstrijsko-ogrske monarhije, od 25 funtov dalje. — Zapisniki cene se dobé zastonj in franko. (4—11)

Najlepši, najcenejši
iz železa vliti
spominjki
(monumenti),
križi za altarje in veliki križi za pokopališča,

izgotovljeni z najstanovitnejšimi, najbolj finimi barvami, s pravim, najbolj finim zlatom krasno pozlačeni (kakor jih sicer nikjer ne znajo delati), so — kakor že čez 20 let — še vedno na zbir v velikanski množini in različnosti ter po najnižji že trdno določeni ceni, ravno tako tudi c. k. priv. z železa vlite podlage (stala — mesto kamenitih) edino le pri

C. M. Pobisch-u.

meščanu trgovcu z železjem in lastniku privilegije **na Dunaji (Wien, Währingstrasse Nr. 7 in njegovi zalogi križev (auf der Schmelz) nasproti vhodu pokopališča**

in se pošiljajo na vse kraje. Grobni napisi se izvršujejo čisto po želji p. n. naročevalcev ali z zlato pisavo ali pa z izbuknjeno vlitimi in pozlačenimi črkami, kar najhitreje mogoče. Obrisi in zapisi cene se, ako jih kdo zahteva, brez odloga pošljejo. (9—7)

Izdajatelj in za vredništvo odgovoren: F. Pevec.

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.